

De Wildenborcher

Maart 2013

"Beste Buurtgenoten"

De Kapel en ons blad De Wildenborcher maken het mogelijk om elkaar te ontmoeten en weet van elkaar te hebben als buurt.

In vroeger tijden hadden we hier in twee perioden een school, die zorgde toen voor saamhorigheid in de Wildenborch.

In dit eerste nummer van 2013 bieden we u een terugblik op diverse activiteiten die door de Kapelcommissie georganiseerd werden, het kerstconcert, de nieuwjaarsreceptie en de winterwandeling. Dankzij de inzet en het enthousiasme van deze commissie waren dit weer mooie momenten van samenzijn. De schrijvers van de verslagen (namen staan erbij vermeld) laten ons nagenieten, de foto's van Johan maken het geheel compleet.

A.C.W. Staring richtte in 1797 hier een school op in 'Het Schoolhuis' aan de Schoolhuisweg, Gerda Rossel schrijft er over. Na veel jaren zonder school werd in 1913, de Prinses Julianaschool aan de Wildenborchseweg opgericht. Nu, 100 jaar later, willen we daar herinneringen over ophalen. Dat kan alleen met verhalen en foto's van u.

Het jaar 2013 is uitgeroepen tot 'Het Jaar van Het Voorlezen': Jennine stuurde een verhaal wat al eerder in een boekje verscheen en ze beloofde dit jaar meer verhalen voor de Wildenborcher te willen schrijven. Landrot's verhaal is ook mooi om voor te lezen. De Scheepsjongen krijgt nu werk 'achter de mast' en wordt opgeleid tot Adelborst. Zelfs Liesbeths verhaal, over de WVC avond, leent zich om voor te lezen.

Heel veel Wildenborchers komen deze keer aan het woord: In 'Even Voorstellen' twee echtparen. Ter gelegenheid van het 40 jarig huwelijksjubileum ook twee echtparen. Henk Berenpas als 50 jarig jubilaris bij de Wildenborchse schietvereniging. Ook een tijdelijke bewoner op het kasteel, de heer Manger Cats. Hij was ondergedoken in de Tweede Wereldoorlog en vertelde daarover aan Lucie.

Gerrit Berenpas woonde 93 jaar lang in 't Mossel. Hij overleed op 7 december 2012.

'Postvak In' werd doorgemailed door Indy. In het recept thee met iets lekkers. Erik tekende de boom die er nu niet meer is, Hans schrijft erbij waarom. Jennine vertelt over het nieuwe bankje, misschien hebt u daar al even op uitgerust.

'Kinderpraat' werd weer verzameld door Jenny.

Marianne sprak met Femke over haar hobby's, niet alleen over paarden maar over veel meer. Als je het ook leuk vindt om over je hobby te vertellen, mail dan naar één van de redactieleden, de adressen staan op de volgende bladzijde.

Met dank aan allen die een bijdrage leverden!

Veel leesplezier, namens de redactie, Joke Wiltink

Redactiegegevens:

Onze telefoonnummers en E-mailadressen:

Joke Wiltink 55 67 48 - wiltwess@hetnet.nl
Reinier Klein Brinke 55 65 12 - reinierkleinbrinke@planet.nl
Lucie Bartel 55 65 33 - info@luciebartel.nl
Marianne Been 0573-25 20 01 - marianne.been@kpnmail.nl

Inzenden Copy vóór 20 april 2013

Naar wiltwess@hetnet.nl

Schoolhuisweg 2

Bijdrage Wildenborcher:

Hebt op de nieuwjaarsreceptie de bus kunnen vinden voor uw vrijwillige bijdrage voor de Wildenborcher? U kunt ook overmaken per bank: bankrekening 3664.12.353 ten name van Kapel Wildenborch.

Als u de Wildenborcher wilt ontvangen of als er bezorgproblemen zijn, meld dit dan bij één van de redactieleden.

Wij geven het door aan Erik Ebbink, hij coördineert de bezorging.

Kerstconcert door De IJsselzangers

Onze nieuwe buurtgenoot Lodewijk Vredenberg zingt al jarenlang in het mannenkoor 'De IJsselzangers' uit Zutphen. Op 20 december 2012 kwam "zijn" koor naar de Wildenborch om hier te zingen. Voor het eerst een Kerstconcert in de Kapel. De mannen brachten zelf publiek mee, gelukkig, want de opkomst uit de buurt was laag (dat was met reden vanwege een huwelijksjubileumfeest op diezelfde avond). De zaal was dus niet vol, maar degenen die er waren zongen van harte mee met de bekende liederen waarbij samenzang op het programma stond. Het koor zelf zong zowel nationale als internationale Kerstliederen in diverse talen.

Veel mensen hebben enthousiast gereageerd op het concert. Het koor zong prachtig en het klonk ook geweldig! Nu hebben we ervaren hoe goed de akoestiek in de kapel is. Er kwamen veel complimenten voor het mooie gebouw. Er was een dame die 40 jaar geleden in de kapel was, zij vond het prachtig om te zien dat het niet alleen nog bestaat, maar zelfs veel mooier is geworden. Meerdere mensen zeiden dat de zaal zo mooi kerstachtig was versierd, er stond zelfs een grote kerstboom in de zaal. Vooral het prachtige bloemstuk van Hanny Ezerman bij de ingang heeft indruk gemaakt en terecht.

Reinier zei bij de opening dat de opbrengst van deze avond voor de kapel is. In de pauze werd gevraagd wat er allemaal plaatsvindt. Toen duidelijk werd hoe belangrijk de kapel voor de buurt is, kozen sommigen ervoor om een aardige fooi achter te laten bij het kopen van de drankjes, t.b.v. de kapel! Er werden grote hoeveelheden glühwein gedronken in de pauze en na afloop. De koorleden vonden het leuk dat ze zo welkom waren. Meerdere koorleden hopen dat ook volgend jaar hun kerstconcert in de kapel mag zijn. Graag! Ook na afloop was het zo gezellig dat veel mensen nog lang bleven napraten.

De kerstgedachte, verteld in een persoonlijk verhaal, werd doorgegeven aan ons allen:

LEEF IN VREDE MET ELKAAR.

De Prinses Julianaschool in de Wildenborch.

opgericht in 1913.

Ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum van de Prinses Julianaschool (1988), werd een jubileumboekje uitgegeven. Niet lang daarna, in 1989, sloot de school. Jenny Polman maakte in 2003 voor 'De Wildenborcher' een samenvatting van dit boekje. We plaatsen dit nu weer en hopen dat we aanvullende verhalen toegestuurd krijgen.....

De basis van de school werd gelegd door mr. E.R.E. Brants, achterkleinzoon van de dichter Staring en toenmalig eigenaar van de Wildenborch, die kinderen vanuit de buurtschap door weer en wind te voet naar scholen in Vorden en Lochem zag gaan. Dat kon niet langer, vond hij, het was wel een uur gaans. Op 13 december 1912 kwamen de initiatiefnemers voor het eerst bijeen: naast Brants waren dat ds. Helders uit Vorden, H. Nijenhuis, A.J. Koskamp en A.J.

Meulenbrugge. Bij de tweede vergadering, vier dagen later, waren daarbij ook Hazewinkel en Jansen aanwezig.

Op de eerste algemene vergadering, op 13 februari 1913, werden meteen al 32 kinderen voor de -Christelijke- school opgegeven. Mr. Brants bezorgde het bestuur van de school een renteloze lening van duizend gulden die hij later, in 1918, aan de school schonk om het einde van de Eerste Wereldoorlog te vieren. Architect was Enklaar uit Ruurlo. Aannemer J. Klein Beekman uit Lochem kreeg de opdracht de school met onderwijswoning te bouwen voor 10.000 gulden, inclusief meubilair (!).

(Uit Vordens Contact van donderdag 7 januari 1988: De bevolking reageerde heel positief en bracht spontaan 1992,50 gulden bijeen, terwijl een persoon een jaarlijkse bijdrage toezegde van 182,75 gulden. Giften kwamen ook van verre, bijvoorbeeld uit Haarlem (honderd gulden) en Amsterdam (vierduizend gulden uit een nalatenschap). Het startkapitaal van het bestuur bedroeg hiermee 6092,50 gulden. En kwam de school tekort, dan werd met de pet rondgegaan door de buurtschap en zo kwam elke begroting rond. En: het bouwterrein werd beschikbaar gesteld door Th. J. Kaemingkh uit Barchem, gelegen op Nijlands Kamp aan den Lochemsen grintweg onder Vorden).

De eerste leerkrachten waren juf C. Visser uit Zwolle en J. Offringa, eveneens uit Zwolle. Opmerkelijk was dat de hoofdonderwijzer twee keer zo veel (1100 gulden per jaar) verdiende als de juf, terwijl hij ook nog eens vrij wonen had.

(In een artikel over het 50-jarig bestaan van de school stond in de Gelders Overijsselse Courant van vrijdag 17 september 1963: Tijdens de bouw liep Enklaar een keer een nat pak op; mr. Brants bezorgde hem direct droge kleren zodat de bouw verder geen stagnatie ondervond. Precies 156 dagen na de gunning werd de school officieel geopend).

In november 1914 liet Brants drie of vier Lindebomen plaatsen bij de school, waarvan er nu nog één staat. In 1916 begaf de school zich in de schapenhandel. Een eerste project bracht 234,36 gulden op, maar later dat jaar werd vijftig gulden verlies geleden op de handel doordat de schapen, gekocht voor een tientje per stuk, leden aan leverbotziekte en voor negen gulden weer werden verkocht. In 1917 kocht de school 700 zachte turven voor 2,25 cent per stuk, de hoofdonderwijzer kreeg 125 gulden duurtetoeslag, de juf 75. De lessen van de zaterdagmorgen kwamen in dat jaar te vervallen in verband met brandstofschaarste en gingen naar de woensdagmiddag. Pas in 1919 hoefde de onderwijzer te betalen voor het wonen in het Meistershuis: 200 gulden per jaar. In 1921 werd gezocht naar een bouwterrein voor de woning van de juf. Dan kwam er een derde leerkracht, juf Samplonius uit Ulrum, maar zij bleef maar een jaar. Die woning werd overigens voor 5155,60 gulden gebouwd door J. de Greef uit Lochem.

In mei 1924 schonk mr. Brants het 'Lokaal' (voorloper van de Kapel) met het omliggende terrein 'teneinde de evangelisatie voort te kunnen zetten'. Datzelfde jaar nam hij afscheid van de Wildenborch en niet lang daarna overleed hij.

In 1928 verviel de aardappelvakantie, de zomervakantie ging vier in plaats van drie weken duren. In 1928 kreeg de school een radiotoestel van Philips voor de halve prijs, 125 gulden. Een jaar later werd er gesproken over de aanschaf van schoolpantoffels, omdat de kinderen vaak met natte klompen op school kwamen. Dit bleek echter te duur te zijn.

In 1929 kreeg de derde leerkracht, meester Aartsen, een vaste benoeming. Een jaar later werd het derde lokaal gebouwd voor 5690 gulden. De schoolschoonmaker kreeg in 1934, 50 gulden per lokaal per jaar, en eenzelfde bedrag voor het aanmaken van de kachels en het schoonhouden van de gang. Dat jaar wilde meester Dirkze de onderkant van de ramen beplakken omdat de leerlingen kennelijk te veel werden afgeleid door wat er buiten gebeurde. Twee jaar later waren er klachten over de kwaliteit van het drinkwater. Het werd onderzocht. 'Niet smakelijk, maar ook niet schadelijk', luidde het oordeel. In 1937 kwam er toch een nieuwe waterput, alsmede een fietsenstalling.

In 1940 wilde de familie Staring een nieuw verenigingsgebouw, in plaats van een uitbreiding van het oude Lokaal, de zondagsschool. Door de Duitse inval echter ging hier niets van door. Tijdens de oorlogsjaren gingen de vergaderingen vooral over de brandstofvoorziening en de foto's van Prins Bernard die uit de school moesten worden verwijderd.

Hier eindigt de samenvatting van het uittreksel van de notulen.....

Kinderpraat

Gr. 1. Een leerling laat zijn schaafwond zien. 'Kijk, het is helemaal geschadigd.'

Gr. 1. Leerling vertelt dat ze heeft geholpen om de post-egels op de kerstkaarten te plakken.

Nieuwjaarsreceptie in de Kapel

Vrijdagavond 4 januari was het weer zover; de heel goede traditie, de nieuwjaarsreceptie al vele jaren is in de kapel van de Wildenborch.

We waren vroeg maar niet de eersten! Er zijn er meer die op tijd komen om een goed plaatsje te krijgen met zicht op het podium. De zaal stroomde vol en nadat iedereen elkaar alle goeds had gewenst nam Reinier Klein Brinke het woord. En niet te vergeten nadat iedereen koffie met overheerlijke oliebol had gekregen. Reinier memoreerde een aantal blije en ook zeer verdrietige gebeurtenissen van het afgelopen jaar in de Wildenborch. Hij bedankte iedereen, die een bijdrage levert aan alles wat de Wildenborch tot de Wildenborch maakt en hij wees ook nog even op de doos voor een bijdrage voor de Wildenborcher. Toen kwam Hans Ezerman, de penningmeester, die de financiën van de kapelcommissie toelichtte wat hij prima deed, want er waren geen vragen.

De zaal was vol en er klonk een verwachtingsvol geroezemoes; Reinier liet ons niet langer in spanning en kondigde de eerste drie artiesten aan. Het doek ging open en op de

klanken van '99 luftballonnen' zagen we iemand die ons erg aan Ineke Braakman deed denken, maar die er toch wel heel anders uitzag. Geheel in strakke zwarte kleding met in haar hand een aantal ballonnen sprong ze enthousiast over het toneel, Nena was er niks bij! Vol energie zong ze over de 99 ballonnen en op het laatst zweefde haar ballonnen de zaal in. Knap om dat zo alleen te doen!

Toen kwam er een dame op die een heel gevoelig lied zong, vol overgave. Een lied van verlangen en met het steeds terugkerende "vraag me niet waarom ik huil". Jannie Reintjes heeft vele onvermoede kwaliteiten en zo vol overgave als ze hier het lied van Marianne Weber stond te zingen, deed ons bijna naar onze zakdoeken grijpen..... "Zeg me wanneer je terugkomt? Is het je glimlach of zijn het je smekende ogen? Of is het omdat wij iets doen wat we eigenlijk niet mogen.....?" Joop vertelde dat hij van niks weet en dat hij de voorstelling ook pas tijdens de nieuwjaarsreceptie voor het eerst ziet, dus voor hem was het ook een hele verrassing!

Daarna kwam Dolly Parton het toneel op, wat is ze toch mooi hè, vooral dieen dat prachtige blonde haar. Ze werd geïnterviewd en vertaald voor Tineke Schouten, die gelukkig goed Engels spreekt dus kon iedereen goed begrijpen wat Dolly zong. zij zong over haar poessie en het waai, waai, waaide en stormde en er gebeurde de wonderlijkste dingen.

Tineke, alias Ria Grubben, leefde zich helemaal in, terwijl Dolly onverstoort doorzong en haar gitaar stevig onder haar..... klemde, wat nog een hele toer was. Knap hoor, Liesbeth! Zij moet 'blind' gitaar spelen en dat lijkt me toch niet makkelijk. En het grappige was dat het Engels eigenlijk best goed te verstaan was voor ons Wildenborchers!

Na deze ieder zeer verschillende optredens was er even een pauze zodat iedereen een drankje kon halen. De tweede groep begon met een André van Duin die ik me nauwelijks herinner, uit 1964! 'Onze' Harrie/André playbackte een playbackende André van Duin, die allerlei liedjes heel snel achter elkaar zong. Het ging van Wim Kan naar Toon Hermans en dan ineens weer een keiharde Twist and Shout, Elvis en nog veel meer. Een bijzonder knappe prestatie omdat allemaal achter elkaar op het toneel te brengen zonder haperen en natuurlijk met de voor Andre kenmerkende schaterlach op zijn tijd, die Harrie Dinkelman voluit liet horen.

Hij was al aangekondigd, die jodeltic van Erika en Kristie en als 'Alpenzusjes' konden ze zich helemaal uitleven. Ze zongen overal, dansend op de tafels, in de badkuip (dat zeiden ze tenminste) en tussendoor jodelden ze dat het een lieve lust was. Hun lied had ook nog een wijze raad; "de één vindt ons lelijk en de ander vindt ons mooi, we laten ze maar kletsen...." en dat is altijd maar het beste.

Ze waren het toneel nog niet af of Yolenthe Sneijder Cabau kwam met haar hondje het toneel op, die een nette mijnheer benaderde, die we net nog als André van Duin op het toneel hadden zien staan. En dat hondje hadden we ook al eerder horen blaffen, onder de tafel bij Jannie en Joop Reintjes. Jannie kan zich in vele rollen inleven. Er was weer even een pauze om de dorst te lessen

En alweer de laatste artiesten werden aangekondigd. Eerst was daar Wim Sonneveld met een tragisch lied over een dame, die het lonken niet kon laten en enige neiging tot losbandigheid vertoonde. Noam Shalgi alias Wim Sonneveld had zich ingenieus uitgedost met bellen om zijn hoofd, polsen en enkels en ook nog een trommel op zijn rug die hij kon 'slaan' door zijn been naar voren te doen. Daarmee begeleidde hij zichzelf en natuurlijk die dame, die treurig aan haar einde kwam in het oude-mannenhuis struikelend over een emmer omdat ze het lonken nog steeds niet kon laten. Heel knap en aan de zaal te horen een echte meezinger.....

.....en

daar konden we meteen mee doorgaan toen een kersverse inwoner van de Wildenborch met zijn accordeon al zingend de

zaal binnenkwam. 'Daar was laatst een meisje loos' en 'het leven is goed in het Brabantse land, het land waar mijn wieg heeft gestaan'. Dat laatste weet ik niet, maar zo te zien kan Lodewijk Vredenberg ook zijn draai wel vinden in het 'Wildenborchseland'. En het wonderlijke was, dat de muziek gewoon doorging nadat hij zijn accordeon al weggelegd had!

Inmiddels begon het al erg lekker te ruiken en genoten we nog van de beroemde Wildenborchse knakworst!

Het was weer een zeer geslaagde avond en er werd nog gezellig nagepraat in de volle kapel.

Lucie Bartel januari 2013

22^e Midwinterwandeling

zondag 6 januari 2013

De start is tussen 11.00 en 13.00 bij de kapel.

We starten omstreeks 11.30 uur. In een strak tempo verdwijnen we in een groot bos met Z.O. bomen en laag struikgewas (Busken Huet bos). In het bos doemt een open weide op met veel molshopen, maar al snel komt er een prachtig uitzicht op het kasteel: De Wildenborch. Langs de waterpartij komen we uit op een smal pad aan de rand van het bos. Het pad voert ons langs de Wildenborchse veengoot, met water waarop af en toe een olielaagje prijkt. Dit olielaagje ontstaat uit ijzerrijk kwelwater waarop een bacterie zich heerlijk kan uitleven. Op de bodem van de veengoot uit dit zich in een roestbruine laag. Waterviolieren gedijen goed in dit "schone" kwelwater en zijn ook goed zichtbaar. Overal hoor je de klanken van de midwinterhoorns.

Aangekomen bij het koetshuis, lopen we er toch even om heen. Warempel: de eerste ontluikende winterakonieten en sneeuwkllokjes dienen zich al aan. Uiteraard geniet je bij het koetshuis van de mooie Winter Carols van het Cannemeier-Consort (in David Copperfield style gekleed) en van de heerlijk warme winterdrankjes (glühwein, chocolademelk etc.)

We vervolgen de route via de voorkant van de Wildenborch naar de Schoolhuisweg. Het fluitenkruid ontspruit al door het warme weer en bij één kun je zelfs de ontluikende knoppen al zien. Langs de boerderij van de familie Kruisselbrink komen we bij de "Valkenhof" (1907), waar Hendrik Jan Meulenbrugge ons verwelkomt met een Jägermeister bij de waterput. Deze waterput is opgebouwd uit halfronde

stenen met een rand van Bentheimer zandsteen. De blazers van de Midwinterhoorn groep uit Ruurlo vergezellen ons met de schone klanken van deze eeuwenoude instrumenten.

We lopen verder door de Bronsbergen. Hier achter de boerderij van Winkels moeten we een keuze maken: de korte of de lange route. We besluiten de lange route te nemen en zien langs een smal paadje de jeneverbessen. Natuurmonumenten heeft hun omgeving geheel vrijgemaakt van bomen en struiken en de grond afgeplagd. Op dit zand hoopt men dat de jeneverbessen zich weer kan voortplanten en dat de aanwezige zaden opnieuw zullen ontkiemen.

In een natuurlijk proces wint het pijpenstrootje het uiteindelijk van de hei. Dat is iets verderop te zien aan de rechterkant van het pad. Vervolgens steken we de Vordensebinnenweg over en vol verbijstering zien we de zichtbare kaalslag van het bos.

Gelukkig blijven de "toekomstbomen" staan, zodat na een aantal jaren het bos er weer voortreffelijk bij staat en er weer gevarieëerd uit zal zien; het komt dus wel goed!

We ploeteren verder langs de Almseweg (een ruiterspad, dus geschikt gemaakt voor paarden). De Almseweg gaat over in de Lochemse Veldweg en via een smal bospad, soms gekruist door een wildwissel (je kunt dit zien en ook ruiken). We komen we bij de Grensweg. Achter ons bevindt zich het zgn. Vredesbosje, geplant door de vredesactivisten met afgedankte kerstbomen in de tijd van de acties tegen het plaatsen van kernwapens in Nederland (u weet wel Lubbers, Sienie Strikwerda en Mient Jan Faber).

Via de Grensweg, de Vordensebinnenweg en de Galgengoors-Molenweg belanden we bij de ontmoetingsplaats van de lange en korte wandelroute. Natuurlijk worden we verwelkomd door het geluid van de midwinterhoorn, maar vooral de geur van erwtensoep doet ons aan het verleden denken. Overigens smaakt de snert uitstekend.

Dan beginnen we aan de laatste etappe! Via de Molenweg gaan we over een smal pad door de Belten. Ook hier weer een prachtig bos. Ook hier bosonderhoud! Met machines worden de bomen omgezaagd, gestript en op maat afgezaagd. Uit het tellen van de jaarringen van een doorgezaagde boom blijkt dat deze boom maar liefst 50 jaar oud was. Het lijkt een grote puinhoop, alsof een hevige storm flink heeft huisgehouden in het bos. Maar na enkele jaren is het weer hersteld in een prachtig bos met open stukken en nieuwe bomen en struiken.

Na de Belten steken we de Wildenborchseweg over en belanden we via een verwoest bos (houtkap), op de Reoordweg. We passeren enkele kleine karakteristieke boerderijen en komen op de Mosselseweg. Links en rechts prachtige doorkijkjes en voorbij de

Wiersebroekweg slaan we linksaf een klein paadje in langs een beekje met helder kwelwater (roest op bodem). Voor ons zweeft een buizerd op zoek naar een prooi boven het Busken Huet bos, prachtig! Daarna hebben we alle aandacht nodig om via plankbruggetjes en modderige paden op de been te blijven. Er is al iemand gestruikeld. We zien nog net zijn laarzen boven het water uitsteken. Bij de derde plank staan we weer in het bos en vanaf een bult zien we over het water in de verte het kasteel van de Wildenborch. Nog even doorstappen en we zijn bij de kapel. Onderweg passeren we nog een gevelde reus, een beuk met bijna 100 jaarringen.

Er was veel te zien onderweg. Hoewel de natuur grotendeels in ruste was, hebben we intens genoten van het gevarieerde landschap met bossen, heidevelden en karakteristieke boerderijen. Het weer was goed, de temperatuur tussen de 5 en 10° C en ook de opkomst was goed (± 380 deelnemers), kortom: een geslaagd evenement!

Wybren Jouwsma

Winterwandeling Wildenborch 2013

Op zondag 6 januari hebben we met de kinderen de winterwandeling gelopen. Om 11 uur zijn we gestart, samen met Erika, Brian, Wiebe en Jurje Scharrenberg. Altijd gezellig om samen op te lopen, en voor de kinderen ook een goede stimulans om vooral vol te houden.

Met iets te drinken en lekkers voor de kinderen gingen we op pad, achter de Kapel het

Al snel kwam de eerst pauze: erg leuk die Winter Carols in het Koetshuis! Nadat ranja, snoep en chocolademelk op waren, konden we weer verder. Een mooie tocht, gezellig geklets, af en toe een opbeurend praatje voor de jongste kinderen, "we zijn al ver over de helft" nog een snoepje en een soepje, en we gingen al zo weer

richting Kapel. Rob wilde graag nog even het laatste lusje meepikken langs het vennetje aan de Mosselseweg, toen wij linksaf zijn gegaan, de Kapelweg in. Bij de Kapel hebben we nog even lekker wat gedronken, en Elke en Maud wilden nog even mee met opa Hans op "soeptour". Het was een geslaagde zondagactiviteit voor ons.

Aan alle mensen die hier aan mee hebben gewerkt: bedankt voor de prima organisatie!

Rob, Kristie, Elke en Maud Holsbeeke

Overleden:

Gerrit Berenpas, 93 jaar, overleed op 7 december 2012.

"Geboren, getogen, geleefd, gewerkt en overleden op zijn geboortegrond in Mossel"

Gerrit woonde op boerderij "Koning", was weduwnaar sinds april 2011, vader van Alies en Jan, grootvader en overgrootvader.

De uitvaartplechtigheid, voorafgaand aan de begrafenis, werd gehouden in de Kapel.

We wensen de familie, in het bijzonder Jan en Edith aan de Mosselseweg, sterkte toe!

Verhuisd:

Hubert Schröer, Wildenborchseweg 21, is verhuisd:

Hubert Schröer & Wilma van Neerbos
Brederode 39 6669 GK Dodewaard.

Veel geluk samen!

SCHOOLHUIS: HET EERSTE SCHOOLTJE IN DE WILDENBORCH

In vroeger tijden was er voor de kinderen in onze buurtschap nauwelijks mogelijkheid om naar school te gaan. De dichtstbijzijnde scholen bevonden zich in Vorden, Linde, Lochem en Barchem¹, en waren door de grote afstand en slechte toestand van de wegen moeilijk bereikbaar.

Geen wonder dus dat toen A.C.W. Staring zich na zijn landbouwkundige studie in Göttingen in 1789 op de Wildenborch vestigde, en hiervan in 1791 het beheer overnam, hij slechts analfabete pachtboeren² aantrof. Daar hij vooruitstrevende plannen had met zijn landgoed, en mede gelet de maatschappelijke³ en politieke⁴ veranderingen in die tijd, zal hij het nut van pachtboeren en arbeiders die konden lezen en schrijven waarschijnlijk hebben ingezien. Mogelijk ook werd hij in het idee om een schooltje te stichten gestimuleerd door zijn eerste echtgenote⁵, als we de herinneringsplaquette van het schooltje tenminste als blijk hiervan mogen interpreteren. Bovendien slaagde hij er in 1795 in om de buurtschap (zijn "heerlijkheid", waarmee hij in 1796 officieel werd beleend) als zelfstandig district, *de Kring van de Wildenborch*, te laten erkennen. De aanwezigheid van een schooltje kan daarbij gezien worden als een manier om het district meer gewicht te geven.

¹ De school van Vorden bestond al rond 1645 (M. Teubner-Sauter, 2011. 'De Voorvaderen van de Drie Burgemeesters Gallée'. In: *Vordense Kronyck* 29, 2: 4). De eerste vermelding van de school in Barchem dateert van 1714 (*Schoolders aan de Woodbrookersweg* 5. Zie K. & E. van Well, 2005. *De Vrochterhoek: Beeld van een Buurtschap*, p. 118), en dat van het schooltje in de kapel van Linde van 1785. De laatste werd in 1829 verplaatst naar het Medler. De christelijke school op het Hoge en de katholieke school op de Kranenburg werden resp. in 1879 en 1881 gesticht (S.n., 1991. *Linde in de Draaimölle*, pp. 18-19).

² Zo schreef hij, in een brief aan zijn oom Carel Verhuell, dat in de winter van 1805-1806 tachtig kinderen het schooltje bezochten "zodat het lezen en schrijven dat geen van mijne boeren verstond thands bij hunnen kinderen algemeen is geworden" (B. Scova Righini, 2009. *A.C.W. Staring 1767-1840. Landheerlijk Leven van een Denker en Doener van Statuur*. Zutphen: De Walburg Pers, p. 273).

³ In 1784 werd in Edam het "Genootschap van Kunsten en Wetenschappen Tot Nut van 't Algemeen" opgericht door de doopsgezinde dominee Jan Nieuwenhuijzen. Het belangrijkste doel van dit genootschap was "de verbetering van het schoolwezen en de opvoeding der jeugd als de voornaamste grondslag, ter vorming, verbetering en beschaving van de burger" (www.nutalgemeen.nl). De afdeling Zutphen van het Nut werd overigens pas in 1807 opgericht, en A.C.W. Staring werd hier op 6 januari 1808 als lid ingeschreven.

⁴ Van oudsher werd het onderwijs in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden niet landelijk geregeld maar door de afzonderlijke gewesten en steden. In onze regio was dit een zaak van de Graafschap Zutphen en van de stadsbesturen. Hiernaast hadden de eigenaren van de zgn. "heerlijkheden" het recht om eigen maatregelen te treffen op onderwijsgebied. Na de uitroeping van de Bataafse Republiek in 1795 ontstond de mogelijkheid tot wetgeving op nationaal niveau en kwam er aandacht voor de hervorming van het onderwijs. De eerste stappen op deze weg waren al gezet met het uitgeven van schoolboeken door het Nut en werden gevolgd door de benoeming in 1796 van een staatscommissie ter opstelling van een nationaal onderwijsplan. De uitkomst hiervan was dat het openbaar onderwijs in de zgn. Staatsregeling van 1798 een overheidstaak werd. Na twee eerdere wetten in 1801 en 1803 kwam er uiteindelijk in 1806 een nationale onderwijswet tot stand die grotendeels beantwoordde aan de wensen van Het Nut. Hierin werd bepaald dat lezen, schrijven, rekenen en Nederlands verplichte vakken werden, dat er voorgeschreven schoolboeken werden gebruikt en dat er les werd gegeven in klassikaal verband. Ook moesten de onderwijzers toelatingsexamen doen en een bewijs van goed gedrag overleggen (P.Th.F.M. Boekholt, 1978. *Het Lager Onderwijs in Gelderland 1795-1858*. Zutphen: De Walburg Pers).

⁵ Everdina Maria van Löben Sels (*Zutphen 04-10-1765, †Vorden 13-8-1794).

Aldus werd in 1797 een schooltje⁶ gebouwd aan de rand van het landgoed, in het zogenaamde Sek, op de gemeentegrens met Lochem. Als schoolmeester werd de Lochemmer Nicolaas van Loo⁷ aangetrokken, die een aantal jaren⁸ -en in afnemende mate- actief zou zijn als onderwijzer. Zijn kundigheid werd niet al te hoog aangeslagen en hij was blijkbaar ziekelijk, zoals blijkt uit een brief van Staring's zoon Wijnand uit 1842⁹: "In de Wildenborch zelf en geheel op eigen kosten heeft hij eene school gebouwd en eenen schoolmeester, geheel door hem bezoldigd, daarin geplaatst. Toenmaals echter waren goede meesters schaars, en met dezen te kiezen was S. niet gelukkig geweest. De school kwijnende, na een vijftal jaren goed te hebben gegaan, de meester werd ziekelijk en stierf eindelijk. Zuiver philanthropische uitgaven pasten S. zoo zeer niet meer - als bij de oprigting- wanneer zijne kinderen nog niet tot een 8-tal waren aangegroeid; noch Gemeentebestuur noch schoolopziener lieten zich aan de school gelegen liggen, en de school veranderde in eene Timmermanswoning."

Dat Staring niet tevreden was over de kwaliteit van het onderwijs op het Wildenborchse schooltje blijkt ook uit een brief uit 1804 aan de grote onderwijsvernieuwer van den Ende¹⁰, waarin hij opmerkt dat hij uitzag naar het vervolg op diens handboek "... temeer omdat ik allengs zo veel verbetering in de leermethode op onze school in den Wildenborch wenschte geïntroduceerd te zien, als de capaciteiten van den meester toelaten; en ik daarover nog meenige onderrichting nodig heb."

Waar het in die tijd gebruikelijk was dat schoolmeesters hun karig loontje aanvulden met andere werkzaamheden, zoals koster, markeschrijver etc., kon hiervoor blijkbaar niet op meester van Loo gerekend worden. Dit blijkt wel uit de notulen van een van de eerste vergaderingen van de Municipale Raad van de gemeente Laren in 1811. Hierbij werd besloten een huisklerk aan te stellen voor Staring (die dan net burgemeester van Laren was geworden) om hem te helpen bij zijn werkzaamheden, daar er "van den schoolmeester binnen het District van Wildenborch in dit geval geen partij te trekken was"¹¹.

Meester Van Loo had vijf kinderen, geboren tussen 1795 en 1808, en zal het moeilijk hebben gehad om rond te komen. In 1804 kocht Staring daarom het naast de school gelegen "huttenplaatsje" *Veltmaat* van de gemeente Lochem, ten behoeve van de meester¹².

⁶ De naam *Schoolhuis* van de huidige boerderij op deze plaats (Schoolhuisweg 4; de gemeentegrens liep door het huis) herinnert hier nog aan.

⁷ Hoe Nicolaas van Loo (*Lochem 1764) onderwijzer is geworden is niet bekend (de kweekschool bestond nog niet en vakbekwaamheid moest in de praktijk worden verkregen). Hij werd geboren na het overlijden van zijn vader (militair), en zijn oudere broers waren resp. militair en landbouwer. Nicolaas trouwde met Hendrika Johanna Reerink (*Lochem 1770), een dochter van Lambertus Reerink, die eigenaar was van enkele leerlooierijen en tevens koster. Haar neefje Gerrit Louis Reerink zou later onderwijzer worden aan de school van Klein Dochteren (gesticht in 1819).

⁸ Volgens Starings biograaf Lulofs heeft het schooltje een tiental jaren gefunctioneerd. Zie B.H. Lulofs, 1843. *Gelderlands Voortreffelijke Dichter, Letter- en Landhuishoudkundige Mr A.C.W. Staring van den Wildenborch*, p. 228: "... Staring voor hen eene school had laten bouwen, en zelfs een tiental jaren lang (zoo lang namelijk in die behoefte door de Gemeentebesturen niet voorzien was) op zijne eigene kosten een Schoolmeester bezoldigd had."

⁹ Aan C.P.E. Robidé van der Aa, schrijver van het artikel 'Iets over Mr. A.C.W. Staring' in de *Geldersche Volksalmanak* 1843: 54-63.

¹⁰ Adriaan van den Ende (*Delft 1768, †Huize *Geessink*, Warnsveld 1846), vanaf 1805 commissaris en (hoofd)inspecteur voor het (lager) schoolwezen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en "hoofdopziener" oftewel directeur-generaal van het schoolwezen. Had in 1803 het *Handboek voor Onderwijzers* uitgebracht en zou de nieuwe onderwijswet van 1806 opstellen.

¹¹ Zie Scova p. 274.

¹² Scova p. 211. Bij de aankoop van dit plaatsje zou Staring ook vergeefs geprobeerd hebben om dit Lochemse gedeelte van het Sek aan te kopen.

Dit plaatsje, dat ook wel het *Kleine Sek* werd genoemd, lag tussen het huidige *Schoolhuis* en de *Horsten* (Schoolhuisweg 1), aan de noordzijde van de Schoolhuisweg en in het Lochemse gedeelte van het Sek, dat deel uitmaakte van de markegronden (het Grote Veld) van Lochem.

De bewoner van deze hut was Daniel Hassink, naar wie het stuk land, *Danielskamp*, vernoemd is waaraan de boerderij¹³ van de familie Winkels haar naam ontleent. Daniel was hier in 1798 getrouwd met de dochter des huizes, Hilleken Grevenslag. Hilleken's vader kwam uit Nettelhorst en haar moeder uit Ruurlo, en daar haar moeder volgens de Burgerlijke Stand bij haar huwelijk in 1771 reeds in de Wildenborch woonachtig was zullen zij en haar man zich toen hier gevestigd hebben, want al hun kinderen zijn geboren "op 't *Kleine Sek*". Ook de kinderen van Daniel en Hilleken werden hier geboren, de laatste in 1814. Op de kadastrale kaart van 1832, gebaseerd op opmetingen uit 1825, is de hut verdwenen, maar halverwege *Schoolhuis* en de *Horsten*, aan de noordzijde van de weg, staat een boomgaard aangegeven, naast een (nu ook niet meer bestaande) allée haaks op de Schoolhuisweg. Aan te nemen valt dat het *Kleine Sek* alias de *Veltmaat* hier heeft gestaan, met wat bouwland achter het huis en weiland tot aan *Schoolhuis*¹⁴.

Tot hoe lang het schooltje bestaan heeft is niet duidelijk. Nicolaas van Loo overleed in 1818 en zijn weduwe moet tussen 1818 en 1822 met haar kinderen vertrokken zijn naar Lochem, want in dat laatste jaar werd Derk Geurts als volgende bewoner van *Schoolhuis-Kamer* ingeschreven. *Schoolhuis*¹⁵ zelf was in 1819 al betrokken door Reint Branderhorst.

Derk Geurts was een wever afkomstig uit Hengelo-Gld. en getrouwd met Johanna Hummelink van *Boschhof* (haar tante was op *Molendijk* ingetrouwd), en het echtpaar had daarvoor enige jaren op *Blokhuis*¹⁶ gewoond. Lang verbleven ze niet op *Schoolhuis-Kamer*, want rond 1823-1824 vertrok het gezin naar Linde.

Reint Branderhorst kwam ook uit Hengelo en werkte als molenaar op de *Mulder*. Hij woonde vermoedelijk van 1814-1818 op *Molendijk*¹⁷, waar hij in 1818 trouwde met een dochter des huizes (een nicht van bovengenoemde Johanna Hummelink). Na een korte tussenstop op de *Mulder* vertrok het jonge stel in 1819 naar *Schoolhuis*. Hier woonden ze met zwager/broer Evert Molendijk, die in 1829 trouwde met Maria Christina Meulenbrugge¹⁸ en na zijn huwelijk vertrok naar het *Ongerif*¹⁹.

Rond 1829 werd de plaats van de familie Branderhorst²⁰ ingenomen door de meestertimmerman Albert Meulenbrugge, die was geboren op *Klein Laar* en getrouwd met Jenneken Regelink²¹.

¹³ *Danielskamp* (Schoolhuisweg 6), gebouwd rond 1915.

¹⁴ Waar Daniel en Hilleken van leefden na de verkoop van hun plaatsje in 1804 is niet bekend. Mogelijk was Daniel in dienst als dagloner op de *Wildenborch* en/of bij de molenaar op de *Mulder*. Het is ook niet bekend wanneer ze vertrokken zijn uit de Wildenborch. In 1827 blijken ze op *Evershuis* in Langen (bij de Cloese aan de Zwiapseweg in Lochem) te wonen, en vanaf 1830 in Neede.

¹⁵ Afgaande op oude bouwtekeningen lijkt het linkergedeelte (op de foto) van het voorhuis als schoolklas te hebben gediend, en het rechtergedeelte (*Schoolhuis-Kamer*) als woning voor de onderwijzer.

¹⁶ *Boschhof*: Wildenborchseweg 18. *Molendijk*: Galgengoorweg 19. *Blokhuis*: Kapelweg 2. *De Mulder*: Galgengoorweg 17.

¹⁷ De families Geurts, Hummelink, Molendijk en Branderhorst waren katholiek.

¹⁸ Maria Christina was een R.K. achternicht van de hierna volgende Albert Meulenbrugge. Haar vader, Jan Hendrik Meulenbrugge (*1765, op *Klein Laar*, Mosselseweg 20), was katholiek geworden door zijn huwelijk met haar moeder, Maria Berendina Seesing (*Vreden ca. 1775).

¹⁹ *Ongerif*: Wiersserbroekweg 4 & 6.

²⁰ De familie Branderhorst lijkt vertrokken te zijn naar Vreden in Duitsland.

Hun zoon Jan Willem trouwde in 1866 met Hendrika Nijenhuis van *Hogevonder* en betrok met haar *Schoolhuis-Kamer*. Na zijn dood in 1868 hertrouwde Hendrika met Gerhard Meulenbrugge, een neef²² van haar man. Na de verkoop van de Wildenborch in 1907 bouwde Gerhard de *Valkenhof* en vestigde zich daar in 1908²³.

Het (gehele) *Schoolhuis* kwam in 1907 in handen van Willem Jansen uit Ambt Doetinchem, die er een boerenbedrijf van maakte, en in 1912 een vaaltstal liet bouwen langs het oude huis. Zijn zoon²⁴ Derk Jan zag in 1965 echter meer mogelijkheden in de Flevopolder en verkocht de plaats aan Frederik Willem Kruisselbrink uit Eibergen. Deze werd opgevolgd door zijn zoon, die er nog steeds woont.

Om terug te komen op het oude schooltje, nadat deze ter ziele was gegaan zou het nog zo'n honderd jaar duren voordat de Wildenborchse kinderen weer in de eigen buurtschap naar school konden. Maar daarover elders in dit blad meer.

Gerda Rossel

Herinneringsplaque uit 1797

Het oude *Schoolhuis*: 1797-1957

Linker gedeelte: 1912- 1957²⁵

Het nieuwe *Schoolhuis*: 1958²⁵

²¹ Jenneke's broer en zuster (Garrit en Mechelina Regelink) trouwden met een zuster en broer (Hendrika en Gerrit Meulenbrugge) van haar man. Haar zuster trouwde in op *Klein Laar* en haar broer vestigde zich op *Nijland* (Nijlandweg 3). De laatste was niet verwant aan de fam. Regelink die in 1924 op *Nijland* kwam.

Na de dood van Albert Meulenbrugge en Jenneken Regelink (resp. in 1863 en 1865) kwam het hele huis beschikbaar voor hun zoon Jan Willem en diens echtgenote Hendrika Nijenhuis. Jan Willem's broer Harmen trouwde met schoonzuster Derkje Nijenhuis van *Hogevonder* (Wildenborchseweg 34) en bouwde in 1861 de *Valkenhorst* (Vordensebinnenweg 3 & 5).

Volgens een aantekenboekje van Staring's kleinzoon Jan Brants werd er in 1849 een "timmerkamer" aan 't *Schoolhuis* gebouwd, en werd het bovenste deel van de voorgevel in 1850 veranderd.

²² Hendrika overleed in 1872, waarna haar tweede echtgenoot Gerhard hertrouwde met Maria Voskamp. Gerhard was een zoon van Gerret Jan Meulenbrugge, die van ca. 1822-1830 samen met zijn broer Albert op *Schoolhuis* had gewoond, voordat hij naar Linde vertrok.

²³ De *Valkenhof* (Vordensebinnenweg 7) wordt heden nog bewoond door zijn achterkleinzoon.

²⁴ Een andere zoon, Christiaan Derk, bouwde in 1936 *Schreevoord* (Wildenborchseweg 23).

²⁵ Foto's vriendelijk ter beschikking gesteld door de fam. Jansen.

Nieuw bankje

Wie door het grote hek aan de Wildenborchseweg het pad oploopt, om de Julianaboom heen om zo het buitenbos in te wandelen, voelt misschien daar - bij de bolle brug - al de behoefte om even rust te nemen. Sinds kort kan dat, want er staat een gloednieuw bankje te wachten op zit-bezoek. Wie dan het bankje goed bekijkt, zal een klein schildje ontdekken op de rugleuning: 'Van Lanschot 275' is daarop te lezen. Wat is het geval?

In 2012 was het precies 275 jaar geleden dat van Lanschot Bankiers werd opgericht. Ter ere daarvan mochten de medewerkers van de afdeling Apeldoorn/Zwolle een aantal bijzondere plekken uitzoeken, waar bankjes geplaatst zouden worden. Een verjaarsgeschenk van de bank. Klanten van de bank mochten een plek in hun omgeving nomineren, in de hoop 'in de prijzen te vallen.' Wij wisten het meteen: de plek bij de Julianaboom, van waaruit je in alle rust over het water naar het kasteel kunt kijken. Met de stilte van het bos aan één kant, en toch het dagelijks leven aan de andere kant. Even weg daarvandaan. Even tot rust komen, genietend van de mooie zichtlijn. Even met de ogen dicht luisteren en inspiratie opdoen. Of gewoon even je veters beter strikken, een boterham of appel eten, een praatje maken.....

Heel veel stemmen kregen we en zo werd een paar weken geleden het bankje daar op die mooie plek geplaatst...stevig en stoer, met de vier voeten diep in de aarde.

We hopen dat we veel Wildenborchers, maar ook veel wandelaars en fietsers, die van onze buitenplaats genieten, op die plek bij het water zullen zien zitten!

Jennine Staring

"Even Voorstellen"

Lodewijk en Wil Vredenberg

Wildenborchseweg 19 a

Medio oktober 2012 zijn wij in de Wildenborch komen wonen, pal naast de Wildenborcherhof van de familie Van Ark. Wil is geboren op Hoog Soeren, Lodewijk in Winterswijk. We hebben elkaar leren kennen tijdens het paardrijden. We zijn 33 jaar getrouwd en hebben 2 kinderen, een zoon en een dochter. Lodewijk was als ondernemer werkzaam in de autoschade herstel branche, eerst in Zutphen en later in Aalten. Na een jaar in Winterwijk op een appartement gewoond te hebben waren we er helemaal klaar mee. Zoveel mensen op één plek. Dat we

nog eens naast het restaurant waar we al twee keer een feest hadden gegeven zouden komen wonen was wel apart. Het was ook een groot contrast van nieuw naar oud.

Als salontafel gebruikten we al een oude blaasbalg uit een smidse en nu wonen we, heel toepasselijk, ook nog in een smederij, de oude smederij van fam. Van Ark. Een grote hobby van Lodewijk is zingen. Al bijna 40 jaar zingt hij bij het mannenkoor 'De IJsselzangers' in Zutphen en als bestuurslid is hij nauw bij deze club betrokken.

groeten van Wil en Lodewijk.

"Even voorstellen"

Herman en Margot Derkman - Pluimers

Reeoordweg 8

Enige tijd geleden kwam Joke Wiltink met een collectebus bij ons langs. We kwamen aan de praat en ze vroeg of wij een stukje in de Wildenborcher wilden schrijven. Dat doen we met veel plezier. We wonen hier inmiddels al weer zes jaar aan de Reeoordweg in een huis, dat op één van de laatste belten ligt en daarom een ver uitzicht heeft. We zien van hier de kerk van de Kranenburg en de Mosselseweg, een heerlijke plek. Daarvóór hebben we ruim

dertig jaar in Haaksbergen gewoond, waar Herman zijn vader is opgevolgd als notaris. We hebben er vier kinderen gekregen, drie jongens en een meisje, die allemaal in het westen wonen. Gelukkig komen ze graag naar Vorden. We hebben zes kleinkinderen en verwelkomen de zevende in juli. De belt, waarop we wonen is een grote attractie voor de kleinkinderen, evenals de kippen, geiten en koeien van Henk Berenpas. Het is een vast ritueel daar naar toe te lopen, naar de "niet-kinderboerderij", zoals de kinderen dat zeggen. We hebben hier een leuke en gezellige buurt en af en toe gaan we naar de kerkdiensten in de Kapel, waar we dan koffie drinken en zo nog meer mensen uit de buurt ontmoeten. Allebei houden we van de tuin; Herman om erin te werken, vooral in het bos, Margot om er in te zitten en te kijken naar de bloemen en de vogels. Sinds kort hebben we een veranda, dus hopen we deze zomer nog meer van het buitenleven te kunnen genieten.

Eigenlijk zijn we heel blij, dat we de stap hebben gewaagd hier te komen wonen. Als geboren Twentenaren vinden we het nu leuk een beetje Wildenborchers te zijn.

We hopen hier nog ouder te worden dan we al zijn.

Herman en Margot Derkman - Pluimers.

2013 is uitgeroepen tot het 'Jaar van het Voorlezen'. Het is fijn en spannend om voorgelezen te worden, maar het is ook leuk om zelf voor te lezen. Daarom voor alle grote en kleine Wildenborchers hier een verhaal, dat speelt in en om het zo vertrouwde kasteel. Om voor te lezen of....om gewoon zèlf te lezen!

Het verhaal gaat over Suus en Bas, die in het koetshuis van de Wildenborch wonen. Natuurlijk weten we allemaal wie dat zijn. Suus en Bas zijn heel jong in dit verhaal. Dat klopt....het verhaal is al in 2005 geschreven voor de fiets- en wandelroute 'Langs Starings Wegen'. Nu is de situatie in het koetshuis heel anders, zoals wij allemaal weten. In overleg met Bart en Alma heb ik er toch voor gekozen om de lezers van de Wildenborcher mee te laten leven met dit avontuur van Suus en Bas.

EEN GEHEIMNIS OP DE ZOLDER VAN DE WILDENBORCH

door Jennine Staring

'Suus! Bas! Waar zitten jullie? Gaan jullie mee naar het kasteel?'

Met een vaart komen twee kinderen om de hoek van het koetshuis rennen. Een jongen met stekeltjehaar en een meisje met een paardenstaart. Ze rennen bijna tegen hun vader op, die met grote stappen om het huis heen loopt.

'Pap! Riep je ons?' hijgt Suus.

'Mogen we mee naar het kasteel?' puft Bas.

Papa lacht. 'Waar hingen jullie uit? Ik loop jullie al zeker een kwartier te zoeken.'

'Oh, nou ja...' mompelt Bas.

'We keken een beetje rond,' zegt Suus, terwijl haar wangen rood worden.

Nu moet papa nog harder lachen. 'Dan weet ik het wel. Trouwens, ik kan het aan jullie kleren zien. Jullie waren op salamander-zoektocht bij de zwemvijver. Klopt hè? Jullie weten toch...'

'Ja, ja,' broemt Bas. 'We weten het. We mogen daar niet komen. Maar het is er zo leuk en de mensen die in het kasteel wonen zijn er toch niet. Nou, wat geeft dat dan?'

Suus wacht het antwoord van papa niet af. 'Wat gaan we in het kasteel doen, pap?' vraagt ze en ze trekt papa vast aan zijn arm mee.

'Ik zie licht branden op zolder. En omdat er niemand thuis is, wil ik even een kijkje nemen daar. Dan kan ik meteen het licht uitdoen.'

'Denk je dat er iemand op zolder stiekum rondloopt?' vraagt Bas. Hij wil zich al omdraaien om weg te lopen. Griezelige mannen zijn sowieso eng. En dan nog op zo'n grote zolder. Nee. Dan gaat hij liever terug naar de salamanders en kikkers.

'Je bent zeker bang,' plaagt Suus. 'Er loopt hoogstens een spook met kettingen te rammelen. Dat is alles.'

'Ga nou maar mee,' zegt vader. 'We lopen achterom, via de keuken, door het huis.'

De grote keuken en de gang zien er leeg uit. Heel anders dan wanneer de bewoners thuis zijn. Dan door de met hout betimmerde eetzaal. Suus en Bas zijn er nog nooit geweest.

Verder dan de keuken komen ze meestal niet. Aan de muur staren mannen in grote schilderijlijsten voor zich uit.

'Wie zijn dat?' vraagt Bas.

Papa loopt naar het eerste portret. Dit is de zeevaarder van de familie: Damiaan. Hij heeft veel spannende dingen meegemaakt in zijn leven. Kijk, zijn sabel hangt er onder. Toen hij niet meer wilde varen, heeft hij de Wildenborch gekocht. Dat was toen alleen nog maar een toren.. Wel een beetje klein, vond hij dat. Daarom heeft hij er aan twee kanten een stuk aangebouwd.

'Een zeevaarder,' fluistert Suus. 'Is hij wel eens aangevallen door piraten? Of haaien? Of zeemonsters?'

'Vast,' zegt papa. 'En al die spannende avonturen heeft hij kunnen vertellen aan zijn zoon. Kijk, die hangt daar. Dat is de dichter: Antoni Christiaan Winand. Hij heeft veel bomen geplant hier en een mooie tuin aangelegd. En nog veel meer. Maar dat vertel ik nog wel eens. We moeten nu verder.'

Terwijl ze door de grote hal met de hoge bogen lopen, sist Bas: 'Een dichter is een man, die heel goed rijmen kan. Dat rijmt!'

'En daar kan jij helemaal niets van,' giechelt Suus. 'Dat rijmt ook.'

'Kom eens kijken,' zegt papa. 'Hier hangt een tekening van een oud kasteel. Dat is de Wildenborch, toen er nog roofridders woonden.'

'Roofridders!' roept Bas uit. 'Hebben die hier gewoond? Dan is hier misschien nog wel een schat te vinden! Zilver en goud dat ze gejat hebben.'

Papa loopt naar de brede wenteltrap en kijkt om naar Suus en Bas. 'Dat kasteel is al heel lang geleden verdwenen. Het kasteel de Wildenborch dat er nu staat is eigenlijk de poort van dat roofridder-slot. Ik heb er nog een verhaaltje van thuis liggen. Dat kunnen jullie straks wel lezen.'

Op de lange overloop boven hangt nog een meneer.

'Die heeft ook al zo'n grote neus,' zegt Bas.

'Ja,' knikt Suus. 'En ook een gek baardje met een snor.'

'Hé, hé,' lacht papa. 'Dat is een belangrijk man hoor. Dat is dr. Winand Carel Hugo. Hij is hier wel geboren, maar is later op de Boekhorst gaan wonen. Dat huis kennen jullie wel. Daar zijn we laatst langs gefietst.'

Als ze even later op de grote kasteel-zolder staan, worden Suus en Bas stil. Papa heeft het licht weer uitgedaan en nu ziet alles er best griezelig uit.

'Kijken jullie nog maar even rond,' zegt vader. 'Ik geef de planten beneden even wat water. Ik zie jullie zo wel weer.'

Daar staan Suus en Bas. Met z'n tweetjes op een half-donkere zolder. Voorzichtig kijken ze om zich heen. Er staan kisten en koffers. Lege schilderijlijsten en daar ook nog een beeld zonder armen. Een oude slee en een paar kromme ski-stokken. Suus doet een paar stappen naar rechts en geeft een gil. 'Hier staat iemand!' schreeuwt ze. En ze wil hard weg rennen. Maar dan ziet ze dat die 'iemand' zij zelf is. In een spiegel.

Bas durft heel voorzichtig de deur van een half open kast een ietsje-pietsje verder open te duwen. Precies op dat moment fladdert en ritselt het ergens bij de buitenmuur. 'Een vampier!' gilt Bas. Hij rent naar de trap. Met grote sprongen bonkt hij de trappen af naar beneden. Over de overloop, de grote wenteltrap af naar de hal, de eetzaal door. Lijkt het maar zo, of moeten die mannen aan de muur glimlachen om die bange jongen die door hun huis draaft, de keuken door...snel, snel naar buiten.

Hijgend staat Bas bij de achterdeur. Daar komt Suus ook aangerend. Helemaal buiten adem staan ze samen op het voorplein.

'Wwwat wwas ddat,' stottert Suus.

'Kkwweet niet,' hikt Bas. 'Een spook of zo. Of een vampier. Of mmisschien zo'n geheimnis, waar papa het wel eens over heeft.'

Samen rennen ze naar huis. Het kasteel staat stil achter ze. Stil? Hoog op de toren zit een grote zwarte vogel. Hij krijst en poetst zijn veren op. Dan met een grote boog, vliegt hij een rondje om de toren en verdwijnt door een open zolderraam naar binnen.

Van Scheepsjongen tot Adelborst

deel 3 van de serie: "De Scheepsjongen uit de Achterhoek".

Nadat Bernardus de eerste dagen op zijn nieuwe school in Amsterdam overleefd had begon hij aan het leven samen met een aantal andere leerlingen te wennen. Thuis in Gendringen was dat niet moeilijk geweest maar hier was dat even anders. Zijn das strikken ging dankzij Quirijn steeds beter. Wat ook fijn was, was dat Quirijn ook ergens van langs de IJssel vandaan kwam. Dat schiep een band vooral tegen, zoals zij dat voelden, die verwende praatjesmakers uit Amsterdam. De lessen waren voor hem goed te volgen en vooral de praktijk van het varen, het bedienen van de zeilen enzovoorts was prachtig. Op de binnenplaats lag een oefenschip om dat allemaal te leren. Maar ook mochten ze na een paar weken al naar een groot admiraliteitsschip om alles eens in het echt te zien. Geweldig was dat! Wat een gekrioel aan boord, wat een onpure types vóór de mast en wat een verschil met áchter de mast. Toen hij dat zag was hij in zijn hart blij dat hij opgeleid werd voor een functie voor Achter de Mast. Ze werden daar ontvangen door een hoge officier, de opperstuurman, die hun van alles vertelde en liet zien. Bernardus kwam ogen te kort. Ook waren er een paar jonge adelborsten aan boord die, die net afgestudeerd, hun eerste reis gingen maken. Bernardus had het nodige van zijn oom gehoord maar dit was toch het echte zeemansleven. De geuren, het krakende hout, de wapperende zeilen, de bedrijvigheid en al die mensen.....spannend!

Het schip lag op de rede van Amsterdam en ze moesten er met de chaloupe (nu heet dat sloep) naar toe roeien. Aan elke kant 8 roeiers met een riem (roeispaan). De bootsman had de leiding en riep alsmaar "Haal op....gelijk" en met dat gelijk moest iedereen netjes tegelijk aan zijn riem trekken. De bootsman stond achterop met de helmstok (het roer) tussen de benen en als alles goed liep begon hij altijd sterke verhalen te vertellen. Maar iedereen genoot van de onderbreking van de dagelijkse toestand achter de poort. Twee keer per week mochten ze ook de poort uit. Op woensdag om te gaan passagieren en zondags om twee keer naar de kerk te gaan. Wel onder begeleiding, want de gevaren in zo'n grote stad als Amsterdam waren natuurlijk erg groot (dat vonden de begeleiders). Passagieren onder begeleiding daar was natuurlijk niks aan.

Maar als je braaf was dan mocht je ook wel eens zonder begeleiding weg. In het begin was dus iedereen heel braaf, hoe eerder ze zonder die bootsman als begeleider de poort uit konden des te beter. Maar als je je niet goed, als een toekomstig officier betamend, gedroeg dan logen de straffen er niet om.

Het ergste was toch nog steeds die ene bootsman 's morgens vroeg met die vreselijke harde fluit en dat "rijze, rijze, rijze". Eigenlijk mocht niemand die man.

Er broeide onder een aantal jongens een vreselijk plan.....

Ze gingen ook regelmatig op geweerexersitie en naar lessen in kanonschieten "artillerie of busschietterije" zoals dat genoemd werd.

Dat kon natuurlijk niet voor de poort op de Hendrikkade gebeuren, maar er was op Kattenburg aan de andere kant van het Oosterdok een oefenplaats waar een kanon stond opgesteld. Daar werd hun dan de hele ceremonie rond het afschieten van een kanon bijgebracht. Het maken van kardoezen, granaaten enz. Tot en met het afschieten. Dat ging altijd precies volgens een vast ritueel: Kruit (kardoes) erin, kogel erin, aanstampen, lont erin, tromgeroffel, getrompetter en dan ging de lont aan en Boem!

Het kanon weigerde wel eens af te gaan en er werd hun dan ook geleerd om vooral niet in het kanon te kijken of de kogel er toch soms nog uitkwam.....

Tenslotte moesten ze die kanonnen aan boord regelmatig goed kunnen gebruiken als er gevochten moest worden en als iedereen dan maar wat aanrommelde en maar lukraak schoot werd het een rommeltje. Dan had je de zeeslag al op voorhand verloren.

Trouwens als je dat eens in het echt wilt zien: Ga naar de Bataviawerf in Lelystad, daar doen ze dat elk weekend. (Vind je vader ook vast wel leuk!)

Ze roeiden dus naar die oefenplaats met de chaloupe en die gehate bootsman op de achterplecht met de helmstok tussen de benen maar sterke verhalen vertellen. Quirijn en Bernardus kregen het idee dat, naar het aantal sterke verhalen te oordelen, die boots wel minstens 100 jaar gevaren moest hebben....

Quirijn had het idee geopperd bij Bernardus en een paar andere vrienden om tijdens de roeitocht steeds een beetje langzamer te gaan roeien. Had die boots toch niet in de gaten. Waarna ze allemaal tegelijk op een seintje van Quirijn een harde ruk aan de riemen zouden geven zodat de bootsman onderuit zou gaan. Zo gezegd zo gedaan."Haal op...GELIJK"!! En hups daar kukelde de bootsman achterover overboord. Dat was niet helemaal de bedoeling natuurlijk en iedereen realiseerde zich dat dit natuurlijk wel ernstige gevolgen zou hebben. De boots kwam weer bovenwater, zijn petje dobberde en eindje verderop en wat bleek: Zwemmen kon hij niet. Hij was paars van kwaadheid maar moest toch door die r....jongens uit het water gehesen worden.

Briesend liet hij zich terug aan boord hijsen en vertelde ze al vast wat dit voor gevolgen zou hebben. Terug naar school en vlug een beetje!

Daar aangekomen kwam de Boots soppend de poort binnen met de roeiploeg achter hem aan. De Commandant kwam er ook bij en beloofde de jeugd niet veel goeds. Voorlopig niet de poort uit, gedrag onwaardig voor een toekomstig zee-officier enzovoorts, enzovoorts.

Maar terwijl hij dit alles de jongens beloofde bemerkte Bernardus wel een apart ondertoontje in zijn stem en lichtjes in de ogen van de Commandant. Het leek net of hij het niet zo heel erg vond dat ze dat gedaan hadden. Zou hij die bootsman ook niet zo erg mogen? Wie weet. Misschien viel de straf dan nog wel mee.

Dat hoopte hij maar want de straffen logen er niet om. Die bootsman hield er naast een nat pak en verkoudheid ook nog een bijnaam aan over: "Boemetje" werd hij voortaan genoemd.

Dat straffen ging onder het motto van "Wie wil leren commanderen, lere eerst gehoorzamen". Overtredingen van het strenge reglement en ander wangedrag werd bestraft met "correctiën, die den dader van ongeregeldeeden tot eenige schande verstrekken".

De zwaarste straffen waren het in het uiterste noodzaak toepassen van "corporeele straffen" lijfstraffen dus. Het allerzwaarste was het verwijderen van de school en dat vonden ze thuis natuurlijk helemaal niet leuk...

Een veelvuldig toegepaste schandestraf was het laten eten aan de "Nulbak" die van de overige bakken (eettafels) was afgezonderd en waaraan de gestrafte leerling staande het overgebleven eten van zijn kameraden moest opeten. Kon je niet goed meekomen dan werd je aan een bijzondere tafel/bak geplaatst met een opschrift erboven "Luyaardstafel". Voor de zgn. "kooypissers" was er ook iets bedacht: Die moest een aantal dagen in het zwart gekleed gaan en zijn slaapmuts de hele dag ophouden. De Commandant kon ook lijfstraffen laten toedienen zoals "een klap of een slag met een eindje touw, naar scheepsgebruik" Een zogenaamd "Kapje" was veel strenger: Daar was ook speciale toestemming voor nodig van de Commissarissen. Waar iedereen, ook de leerlingen, bijstond werd het te straffen slachtoffer op een kist gelegd en vastgehouden en vervolgens diende de bootsman een aantal touwslagen op het achterste van "den delinquent" toe.

Tot slot was er nog "Het blok aan het been". Dan kreeg de gestrafte "delinquent" een ketting aan zijn enkel waaraan een zwaar blok vastgemaakt was. Dat liep een beetje moeilijk natuurlijk daarom zat er aan dat houten blok een touwtje, dan kon hij het daarmee optillen. Geloof het of niet maar dit blok ligt nog steeds in de Scheepvaartmuseum aan het Oosterdok in Amsterdam. Dus als jullie je nog eens vervelen ga naar dat museum toe! Dan kan je zelf zien dat het blok aan het been veel is toegepast. (zie het plaatje)

Bernardus, Quirijn en de andere roeiers kregen dit soort zware straffen niet: Heel veel want (touwsladders in de masten) moesten ze knopen op Kaatje, het oefenscheepje op de binnenplaats, voorlopig niet de poort uit (en dat was echt niet leuk) en een brief naar huis over het vergrijp. De te water geroeide bootsman was in ieder geval hun vriend niet meer, maar dat was hij toch al niet.

Landrot

Jubilaris bij de "Schietvereniging Wildenborch"

Op zaterdag 9 juni 2012 werd de jaarlijkse feestavond van "Schietvereniging Wildenborch" gehouden. De lokatie was "Kornegoor Linde" alwaar een partytent was opgebouwd. Na het gebruik van de koffie, waren de spelletjes aan de beurt, bierpul schuiven en boomstam zagen. Zo rond 9 uur kwamen 2 heren van de overkoepelende organisatie "Schietvereniging Oost Gelderland" om iemand te huldigen

Ja, voorzitter Henk Berenpas was de jubilaris. Hoofdbestuur lid Richard Spexgoor hield een speech, waarna Henk het speldje van 50 jaar lidmaatschap kreeg opgespeld, ook kreeg hij het allerlaatste exemplaar van "Schietsport" overhandigd, en ja natuurlijk was er voor Ans een boeket bloemen. Gelijk daarop volgend hebben we als "Schietvereniging Wildenborch" Henk ook gehuldigd voor zijn 50 jarige lidmaatschap van onze vereniging. Herbert Fransen kreeg het speldje van 25 jaar lidmaatschap opgespeld. Daarna werden de winnaars van onze eigen jaarlijkse onderlinge competitie gehuldigd met ieder een beker en een wisselbeker. Marinus Eskes werd bedankt voor zijn werk als competitie leider, en Jan en Fenneke Kornegoor voor het beschikbaar stellen van de accommodatie. En natuurlijk was er ook een woord van dank voor de feestcommissie.

De rest van de avond hielden we ons bezig met het koud en warm buffet, en af en toe een drankje. Zo tegen de kleine uurtjes keerden de meesten huiswaarts.

Voor de foto's kunt u terecht op de website www.svwildenborch.nl

foto Johan Braakman, tekst Jan Kornegoor.

Familiefietstocht.

De Kapelcommissie organiseert op zondagmiddag 28 april een fietstocht voor de hele familie.

Erik Ebbink heeft weer een prachtige route uitgezet. De lengte van de tocht is ongeveer 30 kilometer.

Er kan gestart worden tussen 13.00 uur en 14.00 uur bij de Kapel.

De kosten voor deelname bedragen € 4,- per persoon, dit is inclusief een kop koffie met iets lekkers tijdens de stop halverwege de route.

Tijd voor thee.

Opvallend is het dat de oudere Wildenborchers liever koffie drinken dan thee, en dan ook nog koffie met veel melk. In de Kapel waren tot voor kort zelfs geen theeglazen te vinden. De ene thee is de andere niet, maar volgens zeggen was de thee hier in de Wildenborch niet lekker en je kreeg er na het drinken buikpijn van..... Volgens Bertus Wiltink had dat te maken met het ijzerhoudend water. Ieder huis had tot de 70-er jaren van de vorige eeuw een eigen waterpomp op het erf. Als je geluk had zat het zuigstuk op een goede waterlaag, maar uit verreweg de meeste pompen kwam bruin water tevoorschijn. Op enkele plekken was het water goed, daar werd door de buurt ook wel water gehaald in melkbussen, vooral voor de witte was die anders bruin zou opdrogen. Goed water was op te pompen op boerderij 'Nijland' aan de Nijlandweg, boerderij 'Boshof' aan de Wildenborchseweg en op de Prinses Julianaschool nadat daar in 1937 een nieuwe waterput kwam.

Hoe zet je een goed kopje thee?

Het water moet koud zijn en daarna aan de kook worden gebracht, dus geen water uit de boiler nemen. Het pasgekookte water moet even afkoelen naar 90 graden voordat je een theezakje of verse thee erin laat zakken, dat komt de geurigheid en smaak van de thee ten goede. De echte theeliefhebber heeft altijd een waterkoker achter de hand. Tegenwoordig zijn er allerlei soorten thee te koop; zwarte, groene, rooibos, enz. Ook worden er smaakjes aan toegevoegd, voor elk wat wils.

Met goed water van het waterleidingbedrijf, zoals we dat nu hebben, is er ook in de Wildenborch een lekker kopje (of glas) thee te drinken.

Het wordt extra gezellig met iets lekkers erbij zoals dit recept van Frieda te Lindert, de WVC vrouwen maakten dit onder haar leiding een paar jaar geleden in de Kapel:

APPELRONDJES (12 stuks).

benodigdheden:

6 mini krentenbollen	citroensap
1 pakje amandelspijs	appelcompote
paar eetlepels abrikozenjam	koekkruiden.

Halveer de krentenbollen. Als ze erg vers zijn, rooster ze dan even in de oven.

Meng amandelspijs met abrikozenjam tot een smeuije massa.

Even proeven, is het te zoet dan een kneepje citroensap er door roeren.

Besmeer royaal de broodjes er mee.

Flinke schep appelcompote er op en een snufje koekkruiden.

Op een met bakpapier beklede bakplaat leggen.

Op 180 graden C. 8 à 10 minuten in de voorverwarmde oven.

Even laten afkoelen tot lauw-warm, dan zijn ze, als je het goed gedaan hebt, iets krokant.

Je kunt ze een poosje warm houden op 80 graden C. in de oven.

Een gezellige theepauze gewenst!

Vooroordeel stinkboer opgelost

De Wildenborchse vrouwen weten voor alles een geschikte oplossing te vinden. Zo is er voor de novembermaand weer een activiteit bedacht die 2 (stront)vliegen in één klap raakt. Met deze activiteit is het gezellige avondje vrouwenclub weer geslaagd en tevens levert het een passende bijdrage aan de maatschappij.

Bij binnenkomst zijn de meesten al lekker aan de koffie en aan de klets. Zie zelfs een nieuw gezicht Thea Groot Nuelend. Maar wat leuk want, wat blijkt zij gaat de activiteit begeleiden. Voor haar de eerste keer voor een grote groep, dus best spannend. We gaan zeepkettingen maken. Hoor sommige hersencellen al bij een paar mensen kraken en denken wat is in vredesnaam een zeepketting. Verschillende materialen denk aan stokjes, schelpen, dennenappels etc. en uiteraard zeepjes in welke vorm dan ook (blokjes, hartjes) worden aan een touw gerangschikt en aan een koord /touw geregen. Fanatiek storten de dames zich op de uitgestalde materialen en wat wordt je er toch lekker hebbertig van. Alles is mooi en leuk en de keuze is reuze. Als iedereen toch een keuze heeft gemaakt wordt de volgorde van de materialen bepaald en dan rijden maar. De resultaten zijn bewonderenswaardig en heerlijk geurend. Met de februarimaand in aantocht, waarin de boeren weer volop stront op de gronden brengen is er geen mens meer die nog zegt, wat stinken die strontboeren. Nee, want de gehele Wildenborch is gehuld in een extase die je neusvleugels doen strelen. Hééééééérlijk.

Groet Liesbeth

P.S. Thea, je hebt het certificaat erkend groepsleiding verdiend hoor!!

Onderduiker op de Wildenborch

Gesprek met de heer Manger Cats

De heer S.G. Manger Cats had aan Jennine Staring laten weten dat hij graag eens wilde vertellen over de periode dat hij op Kasteel de Wildenborch ondergedoken heeft gezeten in de oorlog. Voor de mensen, die nu in de Wildenborch wonen en ook omdat hij denkt dat jonge mensen zich zo'n leven bijna niet meer kunnen voorstellen.

Toen ik aankwam in het kasteel zat hij al in de mooie kamer met naar drie kanten dat prachtige uitzicht. Eerst zouden we praten en daarna zou hij ons de plaats laten zien waar hij gezeten had.

Hij vertelt dat hij nu weer in het ouderlijk huis in Eefde woont, waar hij tijdens de oorlog met zijn ouders woonde. Hij herinnert zich dat op 10 mei 1940 een Duitse stem door een luidspreker riep, dat ze kwamen om de bevolking te helpen tegen de Fransen en de Engelsen.

Die stem kwam vanaf de overkant van het kanaal uit een pantsertrein met oorlogswagens van de spoorlijn Winterswijk-Zutphen. Zijn grootvader was toen waarnemend burgemeester in Gorssel en hij ging als 13 jarig jongetje met hem mee. Ze reden toen tussen de militaire colonne van de Duitsers naar Gorssel, en "dat vind je dan vooral spannend op die leeftijd".

In de eerste jaren merkte hij niet zo veel van de oorlog; hij zat op het gymnasium in Zutphen en de lessen op school gingen gewoon door. Maar langzaam maar zeker begonnen er steeds vreemdere dingen te gebeuren; in 1942 was de Oranjeboom op het 's Gravenhof ineens omgekapt. Toen hij 16 jaar was hebben ze met de klas gekampeerd in Ruurlo en hoorden ze via de radio van de aanslag op Hitler. Dat was 20 juli en men dacht in Nederland dat de oorlog afgelopen zou zijn, maar toen begon het pas. Ook het verzet werd steeds actiever en het werd nu steeds gevaarlijker voor jongens van zijn leeftijd; jongens vanaf 16 jaar tot en met mannen van 50 jaar werden opgepakt door de Duitsers. Alle scholen sloten in 1944. Hij werd overal buiten gehouden omdat hij nog te jong was voor het verzet. Later heeft hij van een journalist te horen gekregen wat er toen aan de hand was in Eefde. Die schreef een boekje over 'Bange jaren in Eefde'.

Hoe kwam hij op het kasteel?

Zijn moeder kende tante Jet en oom Dolf Staring goed, die toen op het kasteel woonden. Hij kwam er al als kind. Zij heeft toen gevraagd of hij op het kasteel mocht komen. Jongeren moesten naar Duitsland om daar te werken in fabrieken en hij moest dus "onderduiken", zoals dat toen heette. Het huis zat vol, behalve in de bibliotheek, met oudere mensen uit Noord-west Nederland²⁶. Hij kwam niet binnen maar sliep de eerste tijd in een gat in de grond aan het begin van de Berceau. Hij zat er met iemand anders die ongeveer drie jaar ouder was dan hij. Na een week kregen ze erge reuma, zo vochtig was het. Toen mochten ze slapen boven de paardenbox in het tuinbaashuis; ze wasten zich aan een klein wasbakje bij de pomp.

²⁶ Mensen moesten weg van van de Duitsers uit de kuststreek, vanwege de "Westwal", een versterking in de duinen langs de Noordzee met kazematten, tegen een eventuele inval van de geallieerden.

Hun werk bestond uit het hakken, zagen en kloven van bomen in het achterbos; alles met de hand omdat je als onderduiker geen lawaai mocht maken natuurlijk. De kolen raakten op en de centrale verwarming van het kasteel moest worden gestookt met hout. Het was een heel nat najaar. Op een avond, zoals zoveel avonden, liepen ze rechtstreeks door het weiland naar Brinkerhof waar ook een jongen van hun leeftijd woonde, voor een kletspraatje. Op de terugweg besloten ze over de Nijlandweg te lopen omdat het zo nat was en ze hadden al koude, natte voeten omdat hun schoenen kapot waren. Het was heel donker natuurlijk, nergens licht vanwege de algehele verduistering.²⁷ Halverwege merkten ze dat er fietsers achter hen aan reden. Ze doken de sloot in maar ze waren al ontdekt; het waren landwachters, NSB-ers dus. Ze werden meegenomen naar Vorden en ze moesten slapen onder de tafel in de Raadszaal van het gemeentehuis.

De volgende dag kwam Huurneman, van de melkfabriek zeggen " jullie moeten aardappels schillen". Zutphen was toen namelijk gebombardeerd; de bedoeling was geweest om de brug te vernielen maar de bommen waren op een woonwijk gevallen, waarbij 300 doden vielen. In de zuivelfabriek was de gaarkeuken voor de slachtoffers van Zutphen die het bombardement hadden overleefd. Zo zaten ze dus dagen aardappels te schillen in de melkfabriek: 50 kilo aardappels per persoon per dag, schoon in een ton. Na een paar dagen was er inspectie in de keuken. Toen hoorde hij iemand zeggen; " die jongens moeten weg" (ze werkten blijkbaar niet snel genoeg tussen de meeste andere vrouwen die daar werkten). Dat was iemand van "Organisation Todt". Ze wisten precies wie je was.

S.G. vertelde dit aan mijnheer Staring en die zei 'We moeten er iets op verzinnen; ben je ooit ziek geweest?' "Ja", antwoordde hij, "toen ik 4 jaar was had ik iets aan mijn maag." Mijnheer Staring heeft toen een brief geschreven aan de Ortscommandant, dat S.G.j waarschijnlijk maagkanker had. Hij moest vervolgens onmiddellijk de gaarkeuken uit. Hij sliep toen weer gewoon hier, boven de paardenbox. Hij heeft één week in die keuken gewerkt. Daarna moest hij loopgraven maken, alleen op zondagen bij Kasteel Vorden, samen met allerlei ouderen en kreupelen. Daar werd de boel gesaboteerd. Doordeweeks bleef hij bomen kappen want het was een hele koude winter. Omdat hij invalide was verklaard, hoefde hij niet weg en kon hij gewoon doorwerken op de Wildenborch.

Op een nacht was er geschiet en geknal en bleek er een "Messerschmidt" neergehaald te zijn; de piloot was eruit gesprongen maar had het niet overleefd. Dat vond hij een griezelig geheel. Weer wat later kwam er een ziekenzuster van de kamer voor de zieken in de Wildenborch zeggen, dat er een vriend van hem was; dat kon eigenlijk niet, maar hij ging mee en daar lag Allard van der Borch van Huize Verwolde die hij kende, met hepatitis, knalgeel. Die is daar 14 dagen geweest en heeft het gelukkig overleefd. 's Avonds zat S.G. in de bibliotheek bij een petroleumlamp zijn huiswerk te maken voor de school in Zutphen. Dat huiswerk werd gebracht door juffrouw Jo Holleman (bekend als JoHo). Zij kwam op een fiets met banden van een oude tuinslang, omdat fietsbanden niet meer te krijgen waren; dus weliswaar geen lekke banden, maar wel zwaar om te fietsen. Juffrouw Holleman bracht en haalde het huiswerk op van de jongens die waren ondergedoken, en waarvan ze het adres wist. Dat leventje ging zo door tot de bevrijding kwam.

²⁷ Op last van de Duitse overheid moest er verduisterd worden, om geen gemakkelijk doelwit te zijn voor de geallieerden; al was er ook weinig licht mogelijk zonder electriciteit.

Zij werden bevrijd door Frans-Canadezen. Die trokken namelijk ten zuiden van Keulen bij Remagen over de Rijn, en kwamen toen via Doetinchem naar het Twentekanaal. Dat was begin april 1945 met Pasen. De Duitsers hebben het Twentekanaal nog verdedigd; er is flink gevochten tussen Eefde en Harfsen. De Harfsense School en boerderijen gingen in vlammen op. S.G. had veel contact met de Frans-Canadezen die gestationeerd waren bij de Wildenborch, en hij heeft nog vele jaren contact gehouden met een van hen.

Met Pasen was de Wildenborch bevrijd, maar toen hij kon niet terug naar Eefde omdat dat aan de andere kant van het kanaal was. Hij had nog een Fongers (oude fiets van zijn grootvader) waarmee hij destijds naar de Wildenborch was gefietst. Die stond nog steeds in het zwemhuisje en hadden de Duitsers nooit gevonden. Hij is uiteindelijk op die fiets weer teruggefietst naar Eefde (en heeft die fiets nog steeds).

Hij is er dus goed van afgekomen. Hij was net te jong om mee te doen met het verzet.

En als u nu terug kijkt?

"Ik was een onstuimige jongen, die de gevaren ook spannend vond". Zeker op die leeftijd was dat zo, maar je weet ook dat je moet oppassen omdat je ook je familie en anderen in gevaar kunt brengen. Zijn ouderlijk huis was bezet en zijn moeder had nog één kamer om in te leven in de oorlog. Een familielid zat in het verzet en als er dan gevaar dreigde werd iedereen gewaarschuwd, b.v. als er een razzia dreigde. Hier op de Wildenborch was het rustig, maar je moest altijd opletten wat je zei. Er waren veel meelopers en NSB-ers en die kregen 'koppeld'; 74 gulden per persoon. "Maar," zegt hij, "nu hebben mensen geen idee meer hoe het was in die tijd. Er was veel armoede en soms ging iemand maar werken voor de Duitsers omdat er bijna niks anders op zat".

Maar het was ook een tijd dat iedereen elkaar hielp; iedereen kende elkaar en als je in nood zat was je er voor elkaar.

Wist u van de schuilplaats van de Joden in de buurt van de Wildenborch?

Hij had er wel van gehoord, maar hij wilde dat verder niet weten. Het was in die tijd beter om zo weinig mogelijk te weten.

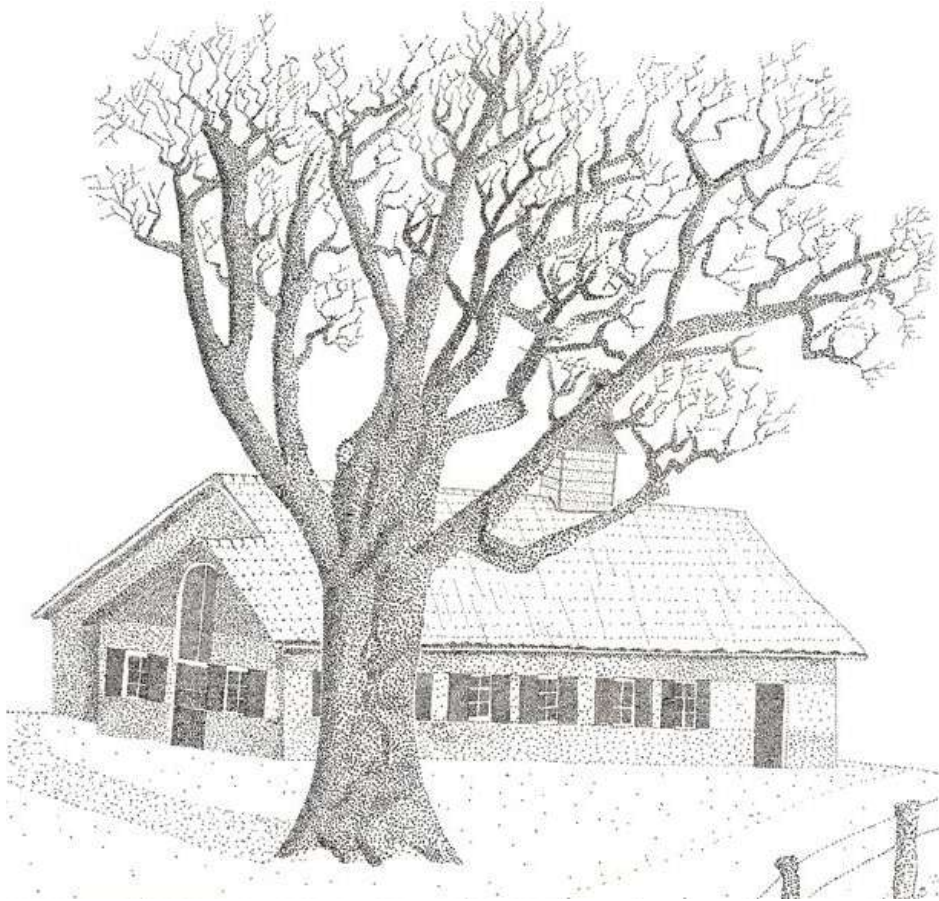
Nu wilde hij graag nog een keer de plaats zien waar hij gezeten had, boven de paardenbox. Jennine neemt ons mee naar het huis van Bart en Alma en hij ziet allerlei dingen die hij zich herinnert. Op de foto wijst hij aan waar hij gezeten heeft.

Nawoord:

Ik vond het heel interessant om van iemand die het allemaal zelf heeft meegemaakt te horen hoe het was in die tijd. Voor mij, een na-oorlogskind, lijkt de oorlog niet zo ver weg, maar voor jongeren van nu is het een heel andere wereld.

Lucie Bartel september 2012

De oude reus is gevallen

tekening Erik Ebbink

Zaterdag 19 januari is de eik bij de kapel omgezaagd. Vastberaden heeft hij alle stormen getrotseerd. En als hij had kunnen vertellen wat er zich onder zijn kruin allemaal heeft afgespeeld zouden er veel verhalen zijn, kun je met gemak een aantal Wildenborchers mee vullen. We denken, voor zover het te zien is, dat hij voor de kapel ongeveer honderd jaar een trouwe maat is geweest. Er wordt weer een nieuw maatje geplant en deze zal zeker weer uitgroeien tot een echte boom. Vanwege de aanstaande troonswisseling heeft de Kapelcommissie besloten de boom de naam "Koning Willem-Alexander boom" te geven.

Twee Robijnen huwelijken 40 jaar getrouwd

Vrouwke en Wybren Jouwsma

Veertig jaar geleden op 30 november zeiden we, Wybren Jouwsma en Vrouwke ter Meer, ja tegen elkaar in Dronten. N.a.v. dit feit vroeg Joke Wiltink mij om een stukje te schrijven.

Wybren, geboren in Friesland in het plaatsje Nijland (vlak bij Sneek) en Vrouwke, geboren in "Het Land van Vollenhove". Na allerlei omzwervingen door Nederland, onafhankelijk van elkaar, zijn we na ons trouwen in Veenendaal gaan wonen. Hier is onze zoon geboren. In 1982 zijn we naar Lochem verhuisd. We zijn in de Achterhoek terecht gekomen vanwege het werk. Op een dag kwam een collega met het idee om een nieuw meetinstrument te ontwikkelen. Dit instrument, een elektronische gasmeter, bestond nog niet en naar zijn mening was er een grote markt. In 1981 werd er in Vorden gestart, in de schuur van een kennis van een kennis, en later is het bedrijf verplaatst naar Ruurlo. We wonen nu alweer 22 jaar in de voormalige boerderij van Meutstege aan de Vordensebinnenweg. Wybren is actief bij Landschapsbeheer Gelderland en Vrouwke is vrijwilliger bij de Wereldwinkel in Lochem. Miny Smeenk, Vrouwke kende haar vanuit de kerk, maakte ons attent op de gemeenschap De Wildenborch. Hoewel we geen actieve leden zijn, wat niet is kan nog komen, voelen we ons bijzonder thuis in dit gedeelte van de Achterhoek. Zowel in Lochem als aan de Vordensebinnenweg werden we fantastisch ontvangen en ingewijd in de Achterhoekse cultuur.

Ans en Henk Berenpas

Op 20 december 2012 waren Henk en Ans Berenpas 40 jaar getrouwd. De naaste burens hadden voor een mooie boog met roosjes gezorgd bij 't Wapen van 't Medler, waar met familie, vrienden en burens een gezellig feest gevierd werd. Henk en Ans wonen op 'De Prinsenhoeve' aan de Mosselseweg waar Henk geboren is en Ans sinds hun huwelijk woont. Ze kregen samen 3 zonen: Bert, Arjan en Hans. Bert woont met zijn gezin in het aangrenzende huis en runt samen met zijn ouders de boerderij waar Ans de kalveren en het jongvee voert en de "mansluu" melken en al het andere werk doen, zo vertelde Ans. Er is ook nog een SVR camping waar Ans in het seizoen haar werk mee heeft. "Het jongvee loopt dan buiten" vertelde Ans op de vraag waar ze de tijd vandaan haalt. De camping bestaat 27 jaar en begon met 3 plaatsen. Nu zijn er 40 plaatsen er is zelfs toestemming voor 60. " Het moet niet te groot worden, nu kan er naast het vele werk ook nog eens een praatje gemaakt worden en blijft het gemoedelijk". Henk bezorgt al vele jaren de

Wildenborcher. Dat doet hij in zijn krantenwijk van de Stentor, waar ze nu bijna 25 jaar bezorgers van zijn.

De leeftijd van het robijnen bruidspaar is 69 en 61 jaar. Henk doet zijn werk nog met 300 procent plezier, maar bouwt het langzamerhand wat af, nu Bert opvolger is. Elke week zijn ze samen een dag oppas opa en oma voor de kleinkinderen Vera en Rick.

Postvak In

- **Naam:** Indy Brinks
- **Geboortedatum/leeftijd:** 18 juni 2004, dus nu 8 jaar.
- **Adres:** Galgengoorweg 24 in Vorden
- **Broertjes/zusjes:** 1 zus Romée, 10 jaar en 1 zusje Yora, 3 jaar
- **School:** De Kraanvogel
- **Hobby's:** fietsen, skeeleren, knutselen
- **Lievelingseten:** patat, pannenkoek, pizza salami, poffertjes
- **Lievelingsdier:** paarden, hond, poes
- **Ik heb een hekel aan:** opruimen, ruzie
- **Wat wil je later worden? En Waarom?:** kapster, omdat ik het leuk vind om aan iemands haar te friemelen.
- **Dit wil ik nog kwijt:** wij willen graag een eigen pony kopen dus als iemand nog een pony weet.

Aan wie stuur je de e-mail door? Bas Reintjes

Indy, bedankt voor het meedoen aan Postvak In! Wij sturen de mail door.
Bas, houd je Postvak In goed in de gaten

De jeugd aan het woord

Marianne sprak in januari 2013 met Femke Wisman en het volgende enthousiaste verhaal is het resultaat:

Ik ben Femke en woon met mijn vader, moeder, mijn oudere zus Daisy en mijn jongere broer Björn aan de Schoolhuisweg in Vorden. Wij hebben een hond /schapendoes, die Boris heet en een echt koekjesmonster is, en 2 katten: Joep en Simba. Joep is een echte Joris goedbloed en Simba is er altijd op uit om Joep te pesten en van zijn geliefde plekjes af te jagen.

Op stal en om het huis hebben Daisy en ik de pony's Yessy en haar zoon Zafir, die nu 2 is. Wij rijden om beurten op Yessy, en gaan dan lekker het Grote Veld in. In de stal hebben we verder 2 schapen, 2 geiten en een stelletje kippen en een haan, die met z'n allen nog het meeste lawaai maken.

Mijn vader is het meeste thuis en hij zorgt voor al het vee als wij naar school zijn en mijn moeder aan het werk is in Zutphen in haar damesmodezaak aan de

Beukerstraat. Mijn vader is een echte lieverd, omdat hij ons ook van en naar school brengt als het weer heel erg slecht is en wij nooit tevergeefs een beroep op hem doen.

Ik ben 14 jaar en zit in de 3^e klas van Gymnasium van het Baudartius College in Zutphen; ik heb gekozen voor de natuurrichting omdat ik later dierenarts of veearts wil worden.

Mijn hobby's zijn natuurlijk paardrijden, maar ook duiken en dwarsfluit spelen. Ik vind paardrijden het aller-leukst, maar duiken is ook helemaal te gek.

Daisy, Björn en ik duiken alle drie bij Bigbubbles in Zutphen. Nadat we ons C diploma zwemmen hadden, hebben we een cursus snorkelen gevolgd en daarna zijn we met de basis voor het duiken begonnen. We hebben ons certificaat gehaald en inmiddels zijn we aan de spécialités begonnen, zoals navigatie onder water en hoe je ervoor moet zorgen dat je je aan de regels voor de onderwaterwereld houdt, zodat je niets beschadigt.

Je hebt een neopreen duikpak aan met een zuurstof tank op je rug en dan gaan we bijvoorbeeld zwemmen in het "Gat van Roelofs", het Bronsbergermeer.

Daar, onder water, is alles grijsachtig en schemerig. Je zwemt tussen lange wuivende waterplanten en er zijn daar heel veel vissen; de meeste vissen hebben een zilverkleur met schakeringen van groen en geel en alle tinten daartussen. Heel betoverend. Onder water is het heel stil en je moet het vooral hebben van wat je ziet, want je hoort en ruikt niks.

En dan ineens stuit je op een snoek, wat een zombies zijn dat zeg, die liggen roerloos in het water en zwemmen pas weg als je ze aanraakt. Dat ontdekte ik toen ik oog in oog met zo'n beest een spelletje deed van wie gaat er het eerste weg: Hij dus niet totdat ik hem in zijn zij porde. Daisy moet niks van die beesten hebben, maar ik vind ze juist heel mooi. Toen we met vakantie in Italië waren had ik op een keer bij het duiken ineens een zeester in het vizier, die ik zomaar kon vastpakken. Ik was zo verdiept in mijn zeester dat ik de 3 kleine haaien die daar ook toevallig in de buurt zwommen, helemaal niet heb gezien. Björn vond die juist het spannendst, die vond die zeester maar heel gewoon.

We willen tijdens de vakanties ook nog graag duiken in Egypte, daar zijn de kleuren onder water veel feller dan hier en de Koraalwouden zijn heel erg mooi. Ook zou ik heel erg graag nog een keer naar Curaçao gaan om daar te duiken: daar zijn de koraalwouden nog veel mooier, maar dat komt er vast nog wel een keer van als ik volwassen ben. Verder heb ik het druk met boeken lezen op de PC, (nee Facebook daar vind ik nou helemaal niks aan) studeren en met paarden in de weer zijn. Paarden hebben manen en als ik zo'n hele bos met haar zie, dan beginnen mijn vingers te jeuken, want dan moet ik altijd vlechten enz. enz. Ik kan verkeerd om vlechten, visgraatvlechten en allerlei patronen vlechten. Ook met mijn eigen haar ben ik altijd aan het experimenteren. De Shetlandpony van buurman Winkels ontkomt ook niet aan mijn vlechtdrift en ik popel altijd om met die hele bos ongeregelde manen iets creatiefs te doen. Zo nu weten jullie een heleboel van mij. In één van de volgende nummers van de Wildenborch komt mijn broer Björn aan het woord, die heeft op zijn beurt heel veel te vertellen over motorcrossen. Ik zou het leuk vinden om in de volgende Wildenborchers ook iets over de hobby's van andere jongeren uit de Wildenborch te lezen.

Femke.

Kinderpraat

Gr. 6. Gelezen in taalschrift: Wij gingen Barbie cuen in de tuin.

Gr. 2. In de kring vertelt een leerling over bezoek aan huisarts. Andere leerling reageert: "Ik ben ook naar de dokter geweest, ik heb de ziekte van hoesten."

Gr. 4. Wat wil je later worden? Een van de leerlingen wil graag 'bidybolder' worden.

Gr. 3. Leerling vraagt de leerkracht hoe oud ze is. De leerkracht antwoordt: 28 jaar. "O, wat goedkoop, mijn moeder is al 40."

Gr. 4. Of de zinnen onder elkaar geschreven moeten worden, vraagt een leerling op een originele manier: "Moet ik de zinnetjes bij elkaar onder schrijven?"

Schoonmaakrooster Kapel

April	2 keer:	Erika Scharrenberg – Kristie Ezerman – Dini Schoolen
Mei	2 keer:	Hanny Ezerman – Lindsey Mennink – Annie Kruisselbrink
Juni	2 keer:	Dinie Staring – Henriëtte Otten – Ria Grubben

Het is de bedoeling dat vóór de tweede zondag van de maand wordt schoongemaakt vanwege de kerkdienst. De tweede schoonmaak in overleg, in verband met verhuur. Janny Sligman doet de ramen en belt u als geheugensteuntje wanneer u aan de beurt bent. De lijst van werkzaamheden hangt in de werkkast.

Agenda 2013:

Kapelcommissie: 28 april: Fietstocht.

Oranjevereniging: Wildenborchs feest
vrijdagavond 14 juni
zaterdag 15 juni

Verenigingen:

Schietvereniging : dinsdag, van 20.15 uur tot 22.30 uur.
seizoen 3de dinsdag van augustus t/m laatste dinsdag in juni.

Koersbal: 1ste en 3de donderdag van de maand. vanaf 19.30 uur.
start na zomervakantie: 1ste donderdag van september.

Volksdansgroep: Elke donderdag, van 9.30 uur tot 11.00 uur.
Gaait ook in de zomerperiode door

Wildenborchse Vrouwenclub: Laatste donderdag van de maand.
van 20.00 uur tot omstreeks 22.00 uur.
van oktober t/m april.

Klootschieten: 3de zondag van iedere maand
10.00 uur verzamelen bij de Kapel.